

Domweg gelukkig in de

De zeugen kramen in groepjes van vier vriendinnen, de biggen leren plassen in een urinoir. In het Brabantse Venhorst onderzoekt een consortium een innovatieve milieu- en diervriendelijke varkensstal. Centrale vraag: 'Wat wil het varken?'

TEKST RENÉ DIDDE

FOTO: HET FAMILIEVARKEN

Uit een rondzwenkende arm aan het plafond van de stal 'regent' het voedsel. Zeugen en biggen springen in het rond en buitelen over elkaar heen. Ze wroeten met hun snuiten in de grond om de brokjes te zoeken. Dat is een speelser beeld dan de varkens die zich in conventionele stallen aan de troggen verdringen. Ruimte hebben de dieren ook, ruim duizend vierkante meter voor de zeugen en hun nakomelingen.

De zeugen kramen in groepjes van vier, elk kwartet in een eigen ruimte waar ze gedurende vijf weken samen zo'n zestig biggen opvoeden. De biggen, die hun krulstaart behouden, scharrelen met zijn zestigen hun hele leven vrijer rond dan hun soortgenoten in de traditionele stalsystemen met deels een roostervloer en mestkelder.

'Varkens zijn van nature groepsdieren, hier worden ze gelukkig van', zegt Tjacko Sijkens. 'En een gelukkig varken is gezonder, sterker en produceert lekkerder vlees.' Als bedrijfskundig adviseur constateerde

Sijkens enkele jaren geleden dat het imago van de varkenshouderij niet best is. Dierenwelzijn, mestproblemen en ammoniakuitstoot maken dat de sector onder vuur ligt. In een nieuw gebouwde proefboerderij in het Brabantse Venhorst nam hij daarom in mei 2019 het initiatief voor een *living lab*, waar tal van noviteiten worden getest. 'Het Familievarken' heet het initiatief van de van origine Groningse bedrijfskundige. Wageningen participeert met expertise over diergedrag en welzijn. In de 'kraamkamers' krijgen de biggetjes de eerste vijf weken moedermelk, maar

scharrelen ze ook van jongs af aan mee naar voederbrokjes. De zeugen verlaten na een aantal weken de kraamkamer en gaan samen terug naar een centrale ruimte. De biggen leven 24 weken; een week of twee langer dan in conventionele systemen. Daar worden de biggetjes bovendien na vier weken gescheiden van hun moeder, hier na vijf weken. 'Uit wetenschappelijk onderzoek blijkt dat contact tussen varkens op jonge leeftijd de sociale vaardigheden bevordert, zoals elkaar niet bijten', vertelt Liesbeth Bolhuis van de Wageningse leerstoelgroep Adaptatiefysiologie. Zowel studenten als – vooral in

'Varkens zijn van nature groepsdieren, hier worden ze gelukkig van'

familievarkensstal

FOTO: VAN ASSENDELT FOTOGRAFIE

STEUN VOOR HET FAMILIEVARKEN

Het Familievarken werkt in een consortium aan een nieuw varkensstal-concept, met hulp van de EU, het ministerie van Economische Zaken en de provincie Noord-Brabant. Naast initiatiefnemer Tjacko Sijpkens en zijn bedrijf Big Developments en Wageningen University & Research participeren ook ICT-bedrijf Noldus uit Wageningen (chip met track&trace systeem in het oormerk van de varkens), Inno+ (energiezuinig klimaatsysteem, vooral koeling) en bouwbedrijf Dura Vermeer. Het budget voor vijf jaar bedraagt 4,3 miljoen euro waarvan 2,5 miljoen euro gefinancierd met publiek geld. Ook Agrifoodcapital en de gemeente Boekel droegen bij met respectievelijk kennis en het ter beschikking stellen van de kavel.

deze coronaperiode – filmcamera's registreren het gedrag van de varkens. Verderop in de stal is een urinoir waar de biggetjes leren plassen. Als ze dat doen, krijgen ze een beetje siroop als beloning, uit een pompje. Voor de vaste ontlasting worden de varkens verwezen naar een andere ruimte, die *poepoir* is gedoopt. 'Het grote voordeel van deze scheiding aan de bron is dat er geen ammoniak ontstaat', vertelt Sijpkens. Dat vermindert niet alleen de stikstofuitstoot naar het milieu en verkleint de hinder voor omwonenden en voor de boer. 'Het is ook prettiger voor het varken zelf', vult Liesbeth Bolhuis aan. 'Want een hoge concentratie ammoniak leidt tot stress en hindert het reukvermogen. Reuk is voor varkens het belangrijkste zintuig voor herkenning van soortgenoten.'

RATIONELE BASIS

Bolhuis was betrokken bij de ontwikkeling van de stal, vanaf de brainstorm-sessies over Sijpkens' vraagstelling 'wat wil het varken'.

'Wij willen de aannames over een 'gelukkig' varken voorzien van een meer rationele basis. Daarvoor bestuderen we de interacties tussen de dieren en dit nieuwe stalsysteem en tussen de dieren onderling.'

Is het financieel-economische model van het Familievarken ook aantrekkelijk voor conventionele varkenshouders? Wordt het vlees niet veel duurder? De bouwkosten van de Familievarkensstal komen overeen met die van een conventionele stal, zegt Sijpkens.

'De gescheiden sanitatie is bijvoorbeeld even duur als een ondergrondse gierkelder.' Ook de extra's als de kraamruimte en het voedselstrooisysteem zijn niet duurder en de kosten van het voer komen overeen. 'We denken dat we goedkoper uit zijn met de geneeskundige kosten en het transport. De biggen groeien bij ons ook sneller op tot slachtrijpe varkens van 120 kilo. We vermijden daardoor ook het dure en voor de biggen stressvolle transport van de vermeerderaars naar de vleesvarkensbedrijven die ze vetmesten.' Het Familievarken is niet per se bestemd

FOTO: VAN ASSENDELT FOTOGRAFIE

LIESBETH BOLHUIS
Gedragsfysioloog WUR

voor de scharrelsruiger met regionaal vlees of het bio-segment in de supermarkt. 'We denken alle marktsegmenten te bedienen', zegt Tjacko Sijpkens. 'We kijken niet naar het etiket van het vlees, maar naar de kwispelende staartjes van onze biggen.' ■

www.wur.nl/familievarken